

درس ۷

۱- بیواری که فاعل جزا و جواب شرط وارد می شود:

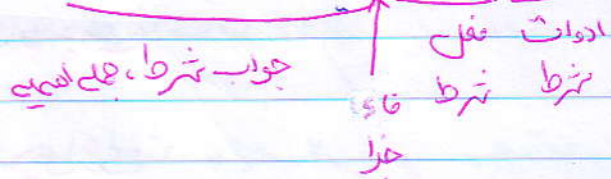
در مورد فاعل جزا و جواب شرط وارد می شود و این زمانی است

که مکرر دلائل جواب شرط به جای فعل شرط ممنوع است.

۱- زمانی که جواب شرط، جمله است

« هر چه از کلهی من آماده بیاوردن آنم »

مهما آردت فانی مستعداً لقضاء

۲- زمانی که جواب شرط مقول قو یا سین یا سوف باشد.

« هر کس بیع کند ترا به چیزی که در تو نیست تو از همت کردی »

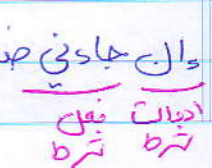
من هذک بما لیس لی فقد زک

۳- زمانی که جواب شرط با «ما» و «کن» منقح شده باشد.

« اگر صحنای نزد من بیاورد هرگز او را ترک نخواهم کرد »

فما اطرده او فقلن اطرده

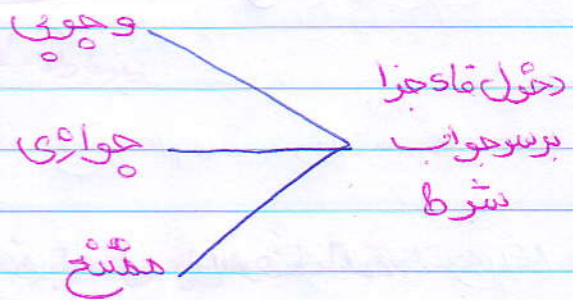

۴. زمانی که جواب شرط، مفعول جامد باشد.

«ان آتوا فبئس ما عملوا» اگر چه می گفتند پس چه کار بدی انجام داده اند.
 ان آتوا فبئس ما عملوا
 ادوات فعل شرط جواب شرط
 مفعول جامد

۵. زمانی که جواب شرط مفعول طبعی باشد. [در ادامه جزو شح محسوب می شود.]

«ان تدر من سلسلت حوزد پس نترش نلق»
 ان تدر من سلسلت حوزد پس نترش نلق
 ادوات فعل شرط
 جواب شرط

علاوه بر زمانی جایز است وارد فعلی ما بر جواب شرط؟

علاوه جواب شرط، مفعول مفعول مبتدأ باشد.

«هر کس طلب کند می یابد»
 کن یتطلب یتجد
 ادوات فعل شرط
 مفعول شرط
 جواب شرط
 مفعول مبتدأ

جمله قبل در حقیقت وجود ← من یطلب فقهو یجد

هنگامه جواب شرط مضارع مثبت همراه «فای» باشد، فعل مضارع را مرفوع می‌کنند

چرا؟ زیرا پس از «فای» همزه «هـ» در تقدیر است که مبتدا و مرفوع است.

پس فعل مضارع «یجد» که فعل + فاعل است و یک جمله کسوب می‌شود؛

جزء مبتدا و جمله مرفوع است.

۱۵. چه زمانی امتناع وجود دارد از دخول فای جزا بر سر جواب شرط؟

۱- جواب شرط فعل مضارع منصرف و مجرد از قد باشد.

۲- جواب شرط فعل مضارع منفی به «لم» باشد.

۳- جواب شرط فعل مضارع منفی به «لا» باشد؛ اما

طای که برای «جرد نفی» (هر فعل که بخواهد شود) به کار رود

نه برای نفی متصل

و امتناع
موارد امتناع
از
دخول فای

توضیح: طای مجرد نفی: طای که شامل همه موارد باشد از گذشته، حال یا آینده

باشد در این صورت فای جزا بر سر جواب شرط ممنوع است بیاید.

۱- هَنْ صَبَرَ ظَفِرٌ « هر کس صبر کرد، موفق و پیروز شد »

ادات شرط فعل شرط ماضی
عقل جواب شرط ماضی

- ۱- عقل جواب شرط ← ماضی
- ۲- عقل جواب شرط ← قابل صرف
- ۳- عقل جواب شرط ← بدون قَد

چرا؟ ← گزاران فاعلا مفعول

↑ مثال مورد اول از مثنی

۲- هَنْ مَاءٌ لَمْ يَدْمَ « هر کس بیخشد، پیمان نمی شود »

ادات شرط فعل شرط ماضی
عقل جواب شرط ماضی به لم

چرا؟ ← جواب شرط، فعل مضارع ماضی به لم است

گزاران فاعلا مفعول

↑ مثال مورد دوم از مثنی

۳- وَأَنْ تَقْدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا « اگر نعمتای خدا را بشمارید،

نمی توانید بشمارید. عادات شرط فعل شرط ماضی
عقل جواب شرط ماضی

چرا؟ ← عقل جواب شرط برای همی زمانها است

↑ مثال مورد سوم از مثنی

نکته: اگر برای نقلی متصل « بر سر جواب شرط بیاید، جواب شرط همراه

فاعلا می آید و در صورت اخیر فعل مضارع مفعول برای مبدای حذف است.

فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ كُسُفًا وَلَا زُلْزَلًا
 ادات شرط نقل شرط جواب شرط

هر کس چه بود را خود
 ایمان آورد از کسای و زلزله
 قیامت بیم نمی‌کند داشت

در واقع بوده فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ
 مبتدای مؤخر خبر مؤخر
 فاعل مؤخر

۱۶. چه زمانی جواب شرط با «اذا» مجامید همراه می‌شود:

۱. در درجه اول جمله جواب شرط

← اسمیه باشد ← ۲. خبری باشد

← ۳. موجب مثبت باشد

← ۴. غیر منسوخ باشد

← ۵. ادات شرط خبری

این و «اذا» باشد

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ رَأْسَنَا مِنْ ذَاكَ الْمَثَلِ الْأَعْيُنِ
 ادات شرط نقل شرط شرع جمله

جواب شرط

۱- جمله اسمیه است

۲- خبری است

۳- مثبت است

۴- غیر منسوخ است

۵- خبر جمله یا «وَالَّذِينَ» شرع شده است

فواصل:

افعال ناقصه، افعال مقاربه

۳- حروف منجّه بالمثل

۴- حروف یشیا لیس

۵- های نفی جملی

۱۷. اگر جمله ای همراه شرط و قسم بود برای جواب چه کنیم؟

① شرط + قسم → جواب برای اولی

إِنْ كَلِمَةٍ لِي الْعَمَلِ وَاللَّهُ أَصْنَعُ لَكَ الْإِحْرَاقَ
ادوات شرط فعل شرط قسم جواب شرط

«اگر عمل برای من خالص گردانی، به خدا قسم پاداش دادم»

نکته: جواب قسم همراه لام + نون تأکیدی (غالباً تَقِيْدًا)

جواب قسم: لَا كَيْدَ لِي
↑ ↑
لام مستتر نون تأکیدی تَقِيْدًا

نکته: چنانچه جمله اول قسم + شرط → جواب برای اولی

وَاللَّهُ إِنْ تَخَلَّصَ لِي الْعَمَلِ لِأَصْنَعُ لَكَ الْإِحْرَاقَ
قسم ادوات فعل شرط جواب قسم

«مخالص کنی عمل مرا پاداش دادم»
«اگر تو برای من گردانی»

② چیزی که نیاز به خبردارد + شرط + قسم → توجهی با جواب شرط اول جمله یابد

زَيْدٌ وَاللَّهُ إِنْ لَوْنِي أَرَمَهُ
مبتداً قسم ادوات فعل شرط جواب شرط
«خدا قسم اگر زید من را زیارت کرد، عجزم جز نشستن به سکن»

نکته: در این صورت، تفاوتی ندارد که قبل یا بعد فعل شرط باشد در هر دو صورت جواب برای فعل شرط است.

عَمْرُو إِنْ يُذِنُ وَاللَّهُ أُودِبْتُ به خدا اگر عمر گفته کند
 مبتدا اجابت فعل شرط تم خوب شرط اورا ادب می کنم
 شرط

۳۰) شرط مؤخر شدن هم مقبول به فاء واجب است جواب برای تم

و جعل قسم جواب شرط خوب می شود

إِنْ أَطَقْتُ اللَّهُ فَوَالْقُرْآنِ لِيُغْمَرَنَّكَ بِنِعْمَةِ اگر تو اطاعت کنی خدا را
 اجابت شرط فعل شرط تم جواب قسم تم به قرآن در نعمت خداوند
 غرق خواهی شد

مجموع جمله قسم = جواب شرط، خدا بخیرم

نکته: کلمات یا حروف تم: وَت، ب، ف

۱- شرط + تم → جواب برای اولی

۲- مبتدایا... + شرط + تم → جواب شرط

۳- شرط + تم با فاء → جواب تم

۱۸. چه حکمی دارد مقوف شدن به فعل شرط و جواب شرط ؟

فعل شرط با (فای - واو) جایز است فعل مضارع
 بادو و جدا اعرابی \rightarrow جزوم
 نصب \rightarrow اگر عطف نشود
 فعل مضارع به

جواب شرط با سید و جدا اعرابی \rightarrow جزوم
 نصب \rightarrow
 رفع \rightarrow

وال تدریجی فتوحه ثنی اگر مک
 اذات \rightarrow فعل شرط \rightarrow فعل مضارع \rightarrow جواب شرط
 مقوف \rightarrow فاء عاطفه مقوف
 « اگر من از یارت کنی و با من حرف بزنی تو را کویا
 میگویم »

چندیکه فعل مضارع مقوف به فعل شرط نشود به وسیله واو یا فاء عاطفه :

فعل شرط محروم \rightarrow بنا به عطف ماضی

فعل شرط مضروب \rightarrow بنا بر تقدیر بودن آن ناصبه در افعال (پنهان)

فعل جواب شرط \rightarrow جزوم نصب مانند دلیل بالا میگردد و

فعل جواب شرط \rightarrow مرفوع میشود به واسطه فای و واو استیناف (عمله جدید بیاورد)

إِنْ تَخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تَدْرُوهُ لَعَلَّ اللَّهَ يُعْلِمَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 ادوات فعل شرطاً
 فعل شرطاً جواب شرطاً
 شرطاً

وَأَنْ أَكْبَرُ فِي دَرْسِنِهَا قَالَ أَسْتَ
 أَسْتَ كَيْدِيَا حَفِي كَيْدِي خَدَاوَنِي
 اِي دَانِدِي وَايِي دَا سَعَالِي هَا
 زَعِينِ اسْتِي دَارِي «

نُعَلِمُ هُزْمَ بِنَابِرٍ عَفِ بِاقْبَلِ
 نَعَلِمُ نَصَبَ بِنَابِرٍ لِقَتَارِ
 نَعَلِمُ رَفَعَ شَرِيحَ عَلِيٍّ جَدِيدًا
 وَأَوَاسِيًا
 حَرْفِي شَرْطًا

۱۹. آیا فعل شرطاً و جواب شرطاً « اِنْ » حذف می شود ؟

بله، زمانی که فعل شرطاً یا جواب شرطاً « مفعول به لا » باشد، قابلیت حذف شدن دارد.

وَإِنْ زُرْتَنِي أَرْزُلْكَ وَالْأَفْعَلُ
 ادوات فعل شرطاً
 شرطاً
 « اِنْ » تو من را زیارت کنی من هم تو را عداقت می کنم «
 و اِنْ لَا تَزُرْنِي فَدَا أَرْزُلْكَ
 حذف شده حذف شده

سواق بود : و اِنْ لَا تَزُرْنِي فَدَا أَرْزُلْكَ
 حذف شده حذف شده

۲۰. چه زمانی جایز است حذف جواب شرطاً ؟

۱- زمانی که فعل شرطاً ، ماضی یا مضارع منفی به لَمْ باشد .

۲- و اِنْ چیزی که در ماضی جواب شرط است بر شرط مقدم شود و یا فعل شرطاً افعال کند .

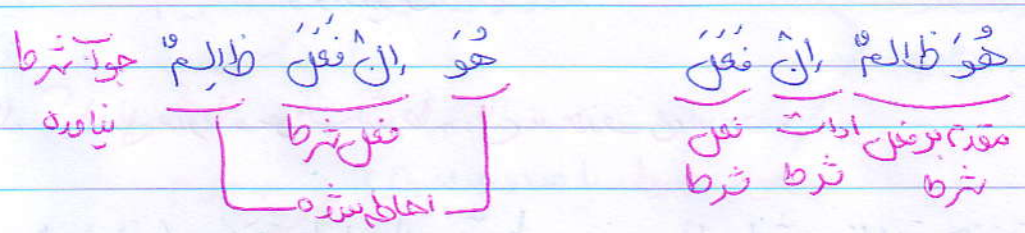
نقد و طحذف
 جواب شرطاً

در اینجا آردا، او ظالم است.

وَالْفَعْلُ هُوَ ظَالِمٌ
ادات شرط فعل شرط جواب شرط

در جمله فوق باید فعلی آورد، چیزی که گویای آن است آورده و جواب اصلی

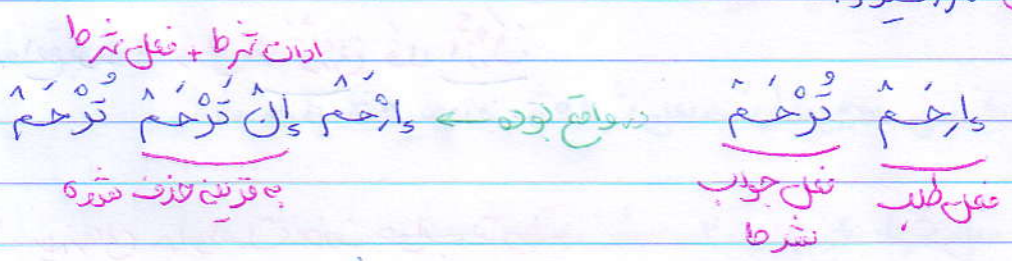
نیامده است. اینقدر نوشته می شود.

۲۱ چه زمانی واجب است که فعل مضارع مجزوم شود به وَالْشَّرْطِ ؟

زمانی واجب است فعل مضارع به وَالْشَّرْطِ مجزوم شود که در جواب فعل

طلبی تکرار گردد.

۱- خالی بودن فعل جواب شرط از عاء و واو

شرط اجتناب مضارع جواب شرط

۲- معلول ماضی خود باشد.